

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. **Μιχαὴλ Στεφανίδης** παρουσιάζων τὰ κατωτέρω ἔργα του, λέγει περὶ αὐτῶν τὰ ἑξῆς :

1) *Ἱστορία τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου* (Ἐκατονταετηρίς 1837-1937). Τεύχος Α'. Γενικὴ ἐξέλιξις τῆς Σχολῆς. Ἔργαστήρια, Μουσεῖα. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου, 1948.

Ἱστορικὴ ἔρευνα τῆς ἐξελίξεως τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κινήσεως, μὲ μίαν ἀκριβῶς μαθηματικὴν σειρὰν πρὸς ὄργανωμένον σύνολον. Τὸ βιβλίον ἀποκαλύπτει, ὅτι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον ἐδιδάχθη ἐνωρίτερον ἄλλων εὐρωπαϊκῶν πανεπιστημίων ἢ διὰ τοῦ Συνεδρίου τῆς Καρλσλούης τὸ 1851 καθιερωθεῖσα «ἀτομικὴ θεωρία», διὰ τῆς ὁποίας ἀνεμορφώθησαν ὅλοι οἱ κλάδοι τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἐπιστήμην τῆς χυμικῆς καὶ φυσιολογικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἰδρύσεως ἐπιστημονικῶν ἐργαστηρίων, παραλλήλως πρὸς τὰς φυσιογραφικὰς συλλογὰς. Ἦτο τοῦτο ἓνας θεμελιώδης σταθμὸς τῆς ἐν γένει ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, τὸν ὁποῖον δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν σταθμὸν τῆς *Ἀτομικῆς Χυμείας* ἢ τῆς *ἀτομικῆς συνθέσεως*, ἣτις βαθμηδὸν ἐξερίχθη εἰς τὴν σημερινὴν *Ἀτομικὴν Φυσικὴν* ἢ τὴν *ἀτομικὴν διάσπασιν*. Τὸ ἔργον μου τοῦτο μετὰ τοῦ ἑτέρου ἔργου μου *Αἱ Φυσικαὶ Ἐπιστήμαι ἐν Ἑλλάδι πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως* (1926) συναποτελοῦν μίαν γενικὴν ἔρευναν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν δούλην καὶ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα.

2) *Tables chronologiques d'Histoire des Sciences au XVI siècle pour ce qui regarde le monde grec* (Extr. des «Archives Internationales d'Histoire des Sciences» N° 9 - 1949), Paris 1949.

Τὸ ἐν Λονδίῳ Β' Συνέδριον τῆς Ἱστορίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς Τεχνολογίας τὸ 1931 (29 Ἰουν. - 2 Ἰουλίου) ὑπῆρξεν ἀληθῶς παγκόσμιον συνέδριον τῆς Ἱστορίας τῶν Ἐπιστημῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβαν μέρος περὶ τὰ 300 μέλη εἰκοσιπέντε κρατῶν. Τὸ Συνέδριον διωργανώθη ὑπὸ τῶν σωματείων: Académie Internationale d'Histoire des Sciences καὶ History of Science Society, τῇ συμμετοχῇ τῆς Deutsche Gesellschaft für die Geschichte d. Med., Naturwiss. u. Technik καὶ τοῦ Comité Internationale des sciences historiques. Εἰς τὸ Συνέδριον ἔλαβα μέρος ὡς μέλος τῶν ἀνωτέρω τριῶν πρώτων σωματείων (ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς History of science society), ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἔπρεπε νὰ λείπη ἢ Ἑλλὰς ἀπὸ τὸ ἱστορικὸν τοῦτο Συνέδριον. Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο

εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ σύνταξις τῶν Χρονολογικῶν Πινάκων τῆς Ἱστορίας τῶν Ἐπιστημῶν δι' ὅλας τὰς ἑκατονταετηρίδας εἰς ὅλας τὰς χώρας, οἵτινες πίνακες θὰ ἐχρησίμευον ὡς εἰσηγήσεις διὰ μίαν «Μεγάλην Ἱστορίαν τῶν Ἐπιστημῶν». Ἐνεκρίθη δὲ τότε ἐν Λονδίῳ, ὅπως ἡ ἀρχὴ τῆς συντάξεως τῶν Πινάκων γίνῃ ἀπὸ τὴν XVI ἑκατονταετηρίδα, τὸν αἰῶνα τῆς ἀνθήσεως τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τῆς ἀφετηρίας πρὸς τὴν νεωτέραν ἐπιστήμην. Τότε, εἰς τὴν Ἱταλίαν, ὅχι μόνον ἰδρύνοντο εἰς κάθε ἀξιόλογον πόλιν Ἀκαδημαῖαι Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, ἀλλὰ καὶ ἰδιωτικαὶ ἐγίνοντο συγκεντρώσεις λογίων Ἑλλήνων καὶ Δυτικῶν, ὅπου κυρίως εἰτίθεντο καθαρῶς ἐπιστημονικὰ ζητήματα. Ὡς ἄλλοτ' ἔδειξα εἰς τὸ ἄρθρον μου: *Les savants Byzantins et la Science moderne* («*Archeion*» 1932, σ. 492) ὡς ἄμεσος πηγὴ τῆς νεωτέρας πειραματικῆς ἐπιστήμης πρόκειτο νὰ θεωρηθῆ ἡ τότε ὑπὸ τῶν Δυτικῶν ἔρευνα τῶν ἀρχαίων φυσικῶν καὶ φιλοσοφικῶν κειμένων, καὶ μάλιστα τοῦ Ἀριστοτέλους, μὲ τὸ πειραματικὸν πνεῦμα τοῦ ἀλχημικοῦ ἐργαστηρίου, τοῦ ὁποίου θιασῶται ἦσαν οἱ περισσότεροὶ τῶν Δυτικῶν λογίων τῆς Ἀναγεννήσεως, καὶ μὲ τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἐπιστημοσύνην ὡς τινα πρόδρομον παρασκευῆν (ἰδὲ ἐμὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Φυσ. Ἐπιστ. 1938, σ. 164-202). Ἡ τῶν ἀνωτέρω Πινάκων σύνταξις εἶχεν ἀνετεθῆ εἰς εἰκοσάδα ἱστορικῶν ἐκ τῶν διαφόρων κρατῶν, Ἀμερικῆς, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἱταλίας, Ἀγγλίας, Σουηδίας, Δανίας, Καταλωνίας, Ἑλβετίας, Βελγίου, Ἰσπανίας, Πορτογαλλίας, Κίνας, Τσεχοσλοβακίας, Ρωσίας, Ρουμανίας, Βασιλείας τοῦ Ἰνδικοῦ κόσμου, τοῦ Μουσουλμανικοῦ κόσμου καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ, τῶν Πινάκων τοῦ ὁποίου ἡ σύνταξις ἀνετέθη εἰς ἐμέ. Οἱ πίνακες ὅλοι ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ἕτοιμοι τὸ 1933, διὰ νὰ κατατεθοῦν εἰς τὸ ἐν Βαρσοβίᾳ Συνέδριον τῆς Ἱστορίας τῶν Ἐπιστημῶν. Αἱ πολιτικαὶ δ' ὅμως ἀνωμαλίαι καὶ ὁ πόλεμος ἐπεβράδυναν τὸ ἔργον, ὥστε μόνις τὸ 1940 ἤρχισαν δημοσιευόμενοι οἱ ἀποσταλέντες δεκαπέντε κρατῶν πίνακες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ ἀνωτέρω ὑπ' ἐμοῦ συνταχθέντες τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, εἰς τὸ «*Archives d'Histoire des Sciences*», τὸ περιοδικὸν τῆς Académie Internationale d'Histoire des Sciences.